

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
extra studietid på mellanstadiet vid
Nästegårdsskolan förskoleklass – åk6 i Vara
kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av skolors arbete med extra studietid på mellan- och högstadiet. Granskningen vid Nästegårdsskolan förskoleklass – åk6 i Vara kommun omfattar verksamheten i mellanstadiet.

Granskningen utgår från två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger rektor förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?
2. I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om skolenhetens arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning anger Skolinspektionen inte några utvecklingsområden, men kan lämna framåtsyftande kommentarer. Någon redovisning begärs då inte.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Nästegårdsskolan förskoleklass-åk6 i följande utsträckning:

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Rektorn ger i flera delar förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Rektorn behöver tydligare kommunicera vikten av ett gemensamt arbete för att uppmuntra elever att delta i extra studietid utifrån olika behov, så att samtliga elever kan nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Undervisningens genomförande

Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Elevernas ordinarie lärare behöver utveckla arbetet med att följa upp det som eleverna har arbetat med på den extra studietiden, tillsammans med eleverna.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 2 oktober 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:4186) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Det här området handlar om hur rektorn kommunicerar med skolans personal om den extra studietiden och om hur rektorn bemannar den extra studietiden efter elevernas behov. Det innefattar också ifall rektorn ger förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ger i flera delar förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Rektorns kommunikation om den extra studietiden

Granskningen visar att rektorn informerar lärare och annan personal om den extra studietiden och har till viss del kommunicerat vikten av att lärarna uppmuntrar elever att delta. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att rektorn har informerat lärarna om de nya bestämmelserna i skollagen om extra studietid och även vid terminsstart påmint lärarna om att informera vårdnadshavare. Rektorn har också tydliggjort att den extra studietiden riktar sig till alla elever. Däremot har rektorn inte påtalat vikten av ett gemensamt arbete med att uppmuntra elever att delta. Rektorn uppger att hen har förtroende för lärarnas kompetens och arbete kring den extra studietiden.

Rektorn har till viss del kommunicerat till lärarna och annan berörd personal att elever som har stora behov av den extra studietiden särskilt bör uppmuntras till att delta, och att dessa behov kan se olika ut. Av intervju med rektorn framgår att rektorn har tagit upp med lärarna att relativt få av skolans elever har vårdnadshavare med eftergymnasial utbildning och att en viktig målgrupp för den extra studietiden är elever som inte har möjlighet att få stöd och hjälp med skolarbetet hemma. Även de elever som har extra anpassningar och särskilt stöd ska uppmuntras att delta. Av intervju med lärare och rektor framgår att det i övrigt inte har kommunicerats att några andra grupper av elever särskilt bör uppmuntras till att delta, vilket exempelvis kan inkludera elever som endast har kortvariga eller tillfälliga behov av att delta i den extra studietiden, flickor, som i dagsläget deltar i lägre utsträckning, eller elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna uppger i intervjun att rektorn inte har kommunicerat vikten av att uppmuntra elever utifrån olika typer av behov och beskriver att de skulle behöva ett helt annat upplägg kring uppgifter och bemanning för att exempelvis möta behov hos elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling.

Rektorn har klargjort att innehållet i den extra studietiden ska planeras av elevernas ordinarie lärare men inte hur elevernas arbete ska följas upp eller att eleverna ska göras delaktiga i planering och uppföljning. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att rektorn tydliggjort att elevernas ordinarie lärare ska förbereda uppgifter för eleverna inför den extra studietiden. Det ska även finnas en koppling till elevernas ordinarie undervisning. Vidare framgår dock att rektorn inte har tydliggjort hur elevernas arbete på den extra studietiden ska följas upp eller på vilket sätt eleverna ska göras delaktiga i utformning och uppföljning av den extra studietiden.

Rektorns bemanning av den extra studietiden

Rektorn har övergripande kännedom om elevernas behov, och har i viss mån bemannat den extra studietiden utifrån dessa. Det framgår av intervjun med rektorn att hen har sett att eleverna främst behöver stöd i ämnena svenska, matematik och engelska. Vidare framgår att rektorn i bemanningen av den extra studietiden bemannat med behöriga lärare med bred ämneskompetens. Rektorn uppger att hen tagit hänsyn till egenskaper och pedagogisk förmåga i bemanningen av den extra studietiden, även om rektorn också uppger att tjänstefördelningen hos lärarna också varit en betydande faktor. En av de lärare som bemannar den extra studietiden är behörig lärare för lågstadiet och har goda kunskaper kring att stötta elever som behöver utveckla sin läs- och skrivförmåga, vilket rektorn uppger är värdefullt på den extra studietiden. Av intervju med lärarna framgår att bemanningen främst utgått från tjänstefördelning men att lärarna som bemannar den extra studietiden har bred ämneskompetens som möter elevernas behov. Vidare framgår att rektorn inte följt upp om bemanningen möter elevernas behov.

Förutsättningar för planering och uppföljning av extra studietid

Rektorn har i viss mån gett förutsättningar för planering och uppföljning av den extra studietiden men har inte kommunicerat till lärarna när och hur detta kan ske. Av intervju med rektorn framgår att lärarna har generella förutsättningar för samverkan genom arbetslagsmöten och andra mötesforum. Dock framgår att avstämningar och uppföljningar som sker främst utgår från den ordinarie undervisningen och att det inte finns något specifikt fokus på den extra studietiden. Av intervju med lärarna framgår att rektorn inte gett förutsättningar för planering och uppföljning av den extra studietiden genom att tydliggöra när och hur detta ska ske, men att det ingår i deras arbetsuppgifter och att de kan diskutera den extra studietiden på arbetslagsmöten om behov uppstår.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Rektorn behöver tydligare kommunicera vikten av ett gemensamt arbete för att uppmuntra elever att delta i extra studietid utifrån olika behov, så att samtliga elever kan nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar att rektorn inte på ett tydligt sätt har lett eller kommunicerat vikten av ett gemensamt arbete på skolan för att uppmuntra elever att delta på den extra studietiden utifrån olika typer av behov. Fokus för uppmuntran ligger i hög grad på elever som inte når betygskriterierna och som har svårt att få stöd kring skolarbetet från sina vårdnadshavare. Dock finns inte ett gemensamt arbete kring att nå fler elever, som exempelvis flickor som deltar i lägre utsträckning, eller

elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det finns inte heller ett arbete för att få fler elever att delta utifrån tillfälliga behov av extra studietid.

För att den extra studietiden ska ha en hög kvalitet är det viktigt att särskilt uppmuntra de elever som har stora behov av den extra studietiden. Genom den extra studietiden ska elever ges möjlighet att få stöd i skolarbetet, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling, exempelvis genom att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.¹ Även elever som når de betygsriterier som minst ska uppfyllas kan ha behov av extra studietid för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att tillsammans med lärarna diskutera hur de kan nå fler elever med den extra studietiden, även elever som har mer tillfälliga behov att delta i extra studietid, samt hur de kan arbeta för att även möta olika typer av behov hos eleverna, exempelvis elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling och vill nå längre. Då lärarna uppfattar att de behöver organisera arbetet på ett annat sätt för att nå denna målgrupp är det viktigt att skapa samsyn kring detta arbete.

Undervisningens genomförande

Det här området rör undervisningens genomförande inom den extra studietiden. Med genomförande avses i detta sammanhang planering, genomförande och uppföljning av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Lärares information och uppmuntran om att delta i den extra studietiden

Granskningen visar att lärarna tydligt informerar elevernas vårdnadshavare om den extra studietiden, men det finns inte ett gemensamt arbete kring att uppmuntra elever att delta. Av intervju med lärarna och rektorn framgår att de på olika sätt ser till att information om den extra studietiden når vårdnadshavarna. Av informationen framgår tid och plats för den extra studietiden samt att vårdnadshavarna ska anmäla till elevens klasslärare om eleven ska gå på den extra studietiden. Det sker både genom utskick, föräldramöten och på utvecklingssamtal. Dock framgår av intervju med lärarna att det inte finns ett gemensamt arbete kring att uppmuntra elever att delta. Av intervju med lärare och elever framgår att

¹ Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 15-16.

eleverna får generell information om att den extra studietiden är till för alla och att den är frivillig.

Lärarna riktar uppmuntran mot elever utifrån individuella behov, men variationen av identifierade behov är begränsad. Av intervju med lärarna och eleverna framgår att den extra studietiden lyfts med elever och vårdnadshavare bland annat på utvecklingssamtal. Om en elev ska delta på den extra studietiden görs en överenskommelse med vårdnadshavarna. Lärarna uppger att ansvar även ligger på vårdnadshavarna att få sitt barn att vilja gå på den extra studietiden. Det är främst elever som har utmaningar i att klara betygskriterierna i något eller flera ämnen, eller har svårt att få hjälp med läxor och annat skolarbete hemma som uppmuntras att delta vid den extra studietiden. Andra typer av behov, som exempelvis tillfälliga behov om eleven varit sjuk, eller behov av utmaningar hos elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling uppmuntras inte på samma sätt. Dock uppger eleverna att lärarna har informerat om att eleverna kan få mer utmanande uppgifter om de efterfrågar det.

Lärares planering av den extra studietiden

Elevernas ordinarie lärare planerar arbetet på den extra studietiden men elevernas delaktighet är begränsad. Av intervju med lärare framgår att det är elevernas ordinarie lärare som planerar vad eleverna ska arbeta med på den extra studietiden. Eftersom skolenheten har ett anmälningssystem, där lärare, elev och vårdnadshavare kommer överens om att en elev ska delta på den extra studietiden, vet lärarna vilka elever som ska gå dit, och har goda förutsättningar för att förbereda vad eleverna ska arbeta med. På den observerade extra studietiden var det tydligt att eleverna visste vad de skulle arbeta med. Vidare framgår att lärarnas planering av elevernas uppgifter utgår från vad eleverna har för behov och har en koppling till ordinarie undervisning. Lärarna uppger att eleverna ofta själva känner till vad de behöver träna på, men det varierar i vilken grad eleverna görs delaktiga i planeringen. Av intervju med både lärarna och eleverna som deltar på den extra studietiden framgår att elevernas delaktighet främst utgörs av att de kan välja vilken läxa de vill arbeta med på den extra studietiden.

Planeringen av elevernas arbete kommuniceras till läraren som ansvarar för den extra studietiden. Av intervju med lärare och rektor samt av genomförd observation av den extra studietiden framgår att elevernas ordinarie lärare kommunicerar elevernas planering till läraren på den extra studietiden via en gemensam pärm. I den pärmen framgår vilka elever som ska delta på den extra studietiden samt vad de ska arbeta med. Ofta har elever med sig eget material men det finns även material i pärmen ifall eleven inte har något med sig. Lärarna uppger att de även kommunicerar muntligt kring elevernas planering vid behov.

Genomförande av extra studietid

Lärarna genomför den extra studietiden utifrån elevernas planering och behov, samt ger uppmuntran och ett aktivt lärarstöd. Av intervjun med eleverna framgår att de får den hjälp de behöver av lärarna som ansvarar för den extra studietiden. De uppger även att lärarna uppmuntrar dem och synliggör deras progression. Lärarna som ansvarar för den extra studietiden uppger att de aktivt visar intresse för eleverna för att den extra studietiden ska kännas meningsfull. Vidare berättar lärarna att de från eleverna fått till sig att den extra studietiden präglas av studiero och att eleverna kan fokusera och få hjälp. På den observerade lektionen var det tydligt att eleverna visste vad de skulle arbeta med och fick hjälp att komma igång med arbetet. Vidare gavs eleverna ett aktivt lärarstöd, det var studiero och eleverna arbetade koncentrerat. Läraren säkerställde att alla elever kom igång med sitt arbete inledningsvis och det framgick även att elevernas arbete utgick från deras individuella planering.

Lärares uppföljning av den extra studietiden

Lärarna följer i begränsad grad upp det eleverna har arbetat med under den extra studietiden. Av intervjuer med lärare och elever framgår att uppföljning av elevernas arbete endast sker sporadiskt. Elevernas ordinarie lärare uppger att de inte alltid har tid att ge individuell återkoppling till eleverna, annat än genom att följa upp att eleverna gjort sina läxor. Eleverna uppger att det förekommer att lärare följer upp arbetet i de fall då eleverna fått specifika uppgifter att arbeta med. Läraren på den extra studietiden kommunicerar med ordinarie lärare främst om något särskilt hänt på den extra studietiden som behöver förmedlas. Lärarna kommunicerar även kring elevernas närvaro och frånvaro. Enligt lärarna som ansvarar för den extra studietiden samt rektorn är det ordinarie lärares ansvar att följa upp uppgifterna med eleverna, men lärarna uppger även att de skulle kunna arbeta mer aktivt med uppföljning och återkoppling.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Elevernas ordinarie lärare behöver utveckla arbetet med att följa upp det som eleverna har arbetat med på den extra studietiden, tillsammans med eleverna.

Granskningen visar att lärarna endast i viss utsträckning följer upp vad eleverna arbetat med på den extra studietiden. Det kan förekomma att lärare följer upp utifrån specifika uppgifter eller genom rättning av elevernas läxor, men eleven ges sällan någon direkt uppföljning eller återkoppling kring sin arbetsinsats.

För att den extra studietiden ska hålla en hög kvalitet är det viktigt att elevens ordinarie lärare också följer upp vad eleven har arbetat med. Uppföljning av den extra studietiden ska genomföras under lärares ledning.² Uppföljning bör ske tillsammans med undervisande lärare på studietiden men också i dialog med eleven som deltagit vid den extra studietiden. Lärares uppföljning tillsammans med eleven signalerar att arbetet på studietiden är viktigt, och uttrycker också en förväntan om att eleven ska gå dit som överenskommet. Uppföljningen bidrar även till att eleven ges mer inflytande över sin lärprocess. Inflytande över och i det egna lärandet utgör grunden för att eleven ska känna sig delaktig i det sammanhang som den ingår i. När eleven har inflytande över sitt lärande blir det i större utsträckning meningsfullt, begripligt och hanterbart, vilket leder till en känsla av sammanhang.³

Skolinspektionen rekommenderar därför ordinarie lärare att i högre grad följa upp det arbete som eleverna har genomfört på den extra studietiden samt att tydligare göra eleverna delaktiga i detta arbete.

På Skolinspektionens vägnar

X Tobias Thorén

Beslutsfattare
Signerat av: Tobias Thorén

X Maja Beckman

Föredragande
Signerat av: Maja Beckman

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Mikaeil Yousefi deltagit.

² Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 17.

³ Skolverket (2023) *Alla elevers inflytande över sitt eget lärande*. Stockholm: Skolverket, s. 9.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionens besök på Nättegårdsskolan Förskoleklass–åk6 genomfördes den 28 februari av utredarna Maja Beckman och Mikaeil Yousefi.

Nättegårdsskolan förskoleklass – åk6 ligger i Kvänum i Vara kommun och har förskoleklass upp till årskurs 6. I anslutning till enheten finns även en annan skolenhet med årskurserna 7-9. Läsåret 22/23 gick totalt 226 elever. I årskurserna 4-6, som granskningen omfattar, går 133 elever. Lärarna för samtliga årskurser har ett gemensamt arbetslag och skolan leds av en rektor.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med elevernas ordinarie lärare.
- En gruppintervju med lärare som ansvarar för genomförande av den extra studietiden.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En intervju med rektorn.
- En observation av undervisningen vid extra studietid.
- Insända dokument och skriftliga svar på frågor från rektorn

Innan beslut har fattats har underlaget kommunicerats med huvudmannen.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas skolenhetens arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger rektorn förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Rektorns kommunikation om den extra studietiden.
- Rektorns bemanning av den extra studietiden.
- Förutsättningar som rektorn ger för planering och uppföljning.

Frågeställning 2: I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Lärarnas information och uppmuntran till elever om att delta i den extra studietiden.
- Lärarnas planering av den extra studietiden.
- Genomförande av den extra studietiden.
- Lärarnas uppföljning av den extra studietiden.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/arbetet-med-extra-anpassningar-och-sarskilt-stod-under-elevernas-hela-dag-i-skolan-och-i-fritidshemmet/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

10 kap. 5 a § skollagen (2010:800)

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §. *Lag (2022:730).*

Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*

Av propositionen framgår bland annat att den extra studietiden ska ge elever möjlighet att få stöd i skolarbetet. Det kan handla om hjälp med läxor men även annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid. Den extra studietiden riktar sig till alla elever, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling. Den extra studietiden ska ge elever möjlighet att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.

Vidare framgår att den extra studietiden ska vara undervisning inom grundskolan. Lärare ska ansvara för och leda den extra studietiden men även annan lämplig personal kan medverka. Rektorn ansvarar för organiseringen av den extra studietiden på respektive skolenhet. Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att den extra studietiden anordnas samt närmare definierar verksamhetens innehåll. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.⁴

⁴ Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 12-20.